

OPATRENIA NA OCHRANU SÍL PROTI TERORISTICKÝM HROZBÁM

Martin BAKIČ

FORCE PROTECTION CONDITIONS AGAINST TERRORIST THREATS

HISTÓRIA ČLÁNKU

Doručený: 16. 03. 2021

Schválený: 31. 05. 2021

Vydaný: 30. 06. 2021

ABSTRACT

The purpose of the article is to point out the importance of the problem and the significance of the topic of the 21st century with all the means necessary to implement force protection conditions against terrorist threats in the United States of America (USA) and in Slovak Republic. The aim of the article is to compare the structure, to define and explain the significance with a clear implementation of force protection conditions (FPCONs) as they are understood in the requirements of the USA and as they are understood in the requirements of the Slovak Republic. At the same time, the aim of the article is to clarify the methods of FPCONs against terrorist threats in the USA and in Slovak Republic, which based on elimination by timely planned processes and prepared FPCONs can be reduced to the required minimum.

KEYWORDS

force protection conditions, security, terrorism, threats, vulnerability,

© 2021 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

Začiatkom 21. storočia otriasla celým svetom udalosť, ktorá nemá v novodobej histórii obdobu. 11. september 2001 sa zapísal ako deň antihumánosti, hrubého zavražďovania a násilia teroristických skupín a organizácií, ktoré sú nepredvídateľné, využívajú vysokú dostupnosť zbraní s modernou technológiou vrátane zbraní s masovou deštrukciou. Ich cieľom je oslabenie moderného a demokratického života v najvyspelejších krajinách sveta pre dosiahnutie politických a spoločenských cieľov. Sled udalostí a aktivít viedol k zmene vtedajších a nasledovných vojenských operácií po celom svete, zintenzívnili sa zodpovednosti za ochranu civilného obyvateľstva a rovnako tieto teroristické hrozby potvrdili nutnosť vybudovať a zabezpečiť ochranu síl s cieľom zjednotiť kontinuitu medzi zložkami Ministerstva obrany federálnej vlády Spojených štátov amerických (angl. The United States Department of Defence - ďalej len DoD). Z dôvodu bezpečnosti ochrany síl

proti teroristickým útokom boli navrhnuté opatrenia tak, aby znižovali zraniteľnosť a zabezpečovali ochranu personálu, výzbroje, techniky, zdrojov, zariadení, objektov a dôležitých informácií ako súčasť spoločnej, koordinovanej a integrovanej ochrany síl.

Slovenská republika (ďalej len SR) zareagovala na vplyv vnútorného bezpečnostného prostredia a zvyšujúce sa globálne bezpečnostné hrozby v roku 2004 vstupom do Severoatlantickej aliancie (ďalej len NATO). Bolo potrebné si uvedomiť, že členstvo nie je iba potvrdením integračných snáh, ale prináša so sebou nesmiernu zodpovednosť. SR sa iniciovala na ešte aktívnejšiu medzinárodnú angažovanosť, ktorá SR urobila plnohodnotným členom Aliancie. SR sa pripojila k NATO, ktoré odštartovalo komplexný proces veľmi dôležitej transformácie, pomenovanej NATO 21. storočia. V spojitosti so vstupom do NATO SR vyplýva plniť úlohy zúčastňovať sa procesu plánovania a budovať ozbrojené sily, plne kompatibilné s Alianciou. Skúsenosti z operácií a cvičení, ale aj zo samotného pôsobenia príslušníkov Ozbrojených síl SR (ďalej len OS SR) vo veliteľských štruktúrach a štruktúrach síl NATO sú pravidelne zapracovávané do cyklu obranného plánovania a sú významným elementom revízií dlhodobých plánov rozvoja OS SR. Súčasne sa v závislosti na zdroje i možnosti prehodnocuje úroveň ambícií, kladených na OS SR v základných strategických dokumentoch ako Bezpečnostná stratégia SR tak aj Obranná stratégia Slovenskej republiky.

V súlade s uvedenými záväzkami NATO a plánom rozvoja OS SR bola prijatá koncepcia v operačnom plánovacom procese vypracovať plány v OS SR, ktoré reflektujú s úlohami a opatreniami na ochranu síl proti teroristickým hrozbám, úzko súvisiacim a nadväzujúcim na koncepciu DoD. Účelom spracovania príspevku je poukázať na závažnosť problému a význačnosť témy 21. storočia so všetkými prostriedkami, ktoré sú nevyhnutné na realizáciu opatrení na ochranu síl proti teroristickým hrozbám v Spojených štátov amerických (ďalej len USA) ako aj v SR.

Cieľom príspevku je porovnať štruktúru, definovať a vysvetliť význam s jasnou implementáciou opatrení na ochranu síl tak, ako sú chápané v podmienkach USA a ako sú chápané v podmienkach SR. Zároveň cieľom príspevku je objasniť metódy opatrení na ochranu síl proti teroristickým hrozbám v USA ako aj v SR, ktoré je možné včasnými a naplánovanými opatreniami znížiť na požadované minimum. Príspevok je štruktúrovaný tak, aby explicitne poukázal na uvedenú problematiku v teoretickej rovine a zároveň, aby poukázal na využitie jednotlivých opatrení na ochranu síl priamo po ich vyhlásení. V uvedenej problematike sa využívala zahraničná publikácia v pôsobnosti DoD ako aj smernice v pôsobnosti Ministerstva obrany SR (ďalej len MO SR) a OS SR.

V modernej sociálnej spoločnosti predstavuje terorizmus bez akýchkoľvek pochybností jednu z najzávažnejších bezpečnostných hrozieb. Teroristická činnosť je realizovaná v akomkoľvek regióne sveta a predstavuje hrozby pre spoločnosť obzvlášť v rozvinutých aj rozvojových krajinách. V súčasnosti môže terorizmus bezprostredne udrieť bez varovania a môže zasiahnuť kohokoľvek, kdekoľvek a kedykoľvek. Teroristické útoky spôsobujú obrovské materiálne a finančné škody, ale hlavne značné straty na ľudských životoch, ktoré sú neprípustné. Krajiny s najmodernejšími technológiami, vojenskými

prostriedkami, vybudovaním politickým, legislatívnym a bezpečnostným systémom, nie sú v súčasnosti plne odolné proti teroristickým útokom. V súvislosti s uvedenými dôvodmi a s využitím relevantných metód vedeckého výskumu sa v príspevku budeme zaoberať opatreniami na ochranu síl proti teroristickým hrozbám, ktoré majú predchádzať a minimalizovať tieto aktivity.

V uvedenom príspevku je pre lepšie uvedenie do danej problematiky potrebné definovať pojem vojenské zariadenie a vojenský objekt. Vojenským zariadením alebo vojenským objektom budeme rozumieť objekt, ktorý svojou podstatou, umiestnením alebo cieľom použitia efektívne podporuje vojenské úsilie, bezpečnosť a ochranu na danom území pred bezpečnostnými hrozbami a to aj pred teroristickou činnosťou. (Šimák, 2006). Narušenie alebo zničenie objektu za danej situácie prinesie oslabenie bezpečnosti štátu a civilného obyvateľstva. Objekty môžu byť zaradované do kritickej infraštruktúry v oblasti ochrany objektov osobitnej dôležitosti a ďalších dôležitých objektov. Patria sem vojenské letecké základne alebo objekty nevyhnutne potrebné pri obrane štátu.

1 OPATRENIA NA OCHRANU SÍL V PÔSOBNOSTI SPOJENÝCH ŠTÁTOV AMERICKÝCH

DoD je výkonným orgánom federálnej vlády povereným koordináciou a riadením nad agentúrami a funkciami vlády, ktoré priamo súvisia s národnou bezpečnosťou a ozbrojenými silami USA. Sídli v Pentagóne v Arlingtone vo Virgínii, neďaleko Washingtonu D.C. Jej hlavným poslaním je zabezpečiť potrebnú vojenskú silu na odradenie od vojny a zaistiť bezpečnosť národa. DoD je najväčší zamestnávateľ na svete, ktorý má viac ako 2,87 miliónov aktívnych členov z toho 730 000 civilných zamestnancov.

Na čele organizácie DoD je šéf kabinetu (minister obrany), ktorý je priamo podriadený prezidentovi. V štruktúre DoD sú tri podriadené vojenské ministerstvá a to Ministerstvo armády (angl. Department of the Army ďalej len DA), Ministerstvo námorníctva (angl. Department of the Navy – ďalej len DON) a Ministerstvo vzdušných síl (angl. Department of the Air Force – ďalej len DAF), pričom opatrenia na ochranu síl sú v gescii DAF.

Okrem toho sú DoD podriadené štyri národné spravodajské služby a to Obranná spravodajská agentúra (angl. the Defense Intelligence Agency - ďalej len DIA), Národná bezpečnostná agentúra (angl. the National Security Agency), Národná topograficko-spravodajská agentúra (angl. the National Geospatial-Intelligence Agency) a Národný prieskumný úrad (angl. the National Reconnaissance Office). Medzi ďalšie obranné agentúry patrí Agentúra pre obranné pokročilé výskumné projekty (angl. the Defense Advanced Research Projects Agency), Úrad pre strategické schopnosti (angl. the Strategic Capabilities Office), Agentúra pre obrannú logistiku (angl. the Defense Logistics Agency), Agentúra pre raketovú obranu (angl. the Missile Defense Agency), Agentúra pre obranné zdravie (angl. the Defense Health Agency), Agentúra pre znižovanie hrozieb obrany (angl. the Defense Threat Reduction Agency), Obranná kontrarozviedka a bezpečnostná agentúra (angl. the

Defense Counterintelligence and Security Agency) a Agentúra na ochranu síl Pentagónu (angl. the Pentagon Force Protection Agency), ktoré sú podriadené ministrovi obrany.

V roku 2020 vynaložila zo svojich finančných prostriedkov 3,1% hrubého domáceho produktu, čo je 716 miliárd amerických dolárov. Ich pôsobnosť a spolupráca je rozvinutá s 160 krajinami po celom svete. (DoD, 2019)

V rámci ochrany síl DoD definuje protiterorizmus ako obranné opatrenia používané na zníženie zraniteľnosti jednotlivcov a majetku proti teroristickým činom. Toto sa líši od boja proti terorizmu, ktorý sa týka útočných opatrení prijatých na prevenciu, odradenie a reakciu na terorizmus. Obe sú súčasťou DoD konceptu ochrany síl, ktorý spája všetky bezpečnostné oblasti v širšom programe a pláne s cieľom chrániť vojakov, civilných zamestnancov ale aj rodinných príslušníkov, zariadenia, objekty, vybavenia a infraštruktúru.

1.1 Úrovne teroristických hrozieb v pôsobnosti DoD

Obranná spravodajská agentúra (DIA) v štruktúre DoD používa štandardizovanú charakteristiku a stanovuje úroveň teroristickej hrozby pre každú krajinu na základe faktorov a analýzy všetkých dostupných spravodajských informácií o teroristických hrozbách, do ktorých sú zapojené všetky agentúry v snahe zabezpečiť, čo najlepšie varovanie pred teroristickými nebezpečenstvami. Ak existujú náznaky o teroristickej skupine, ktorá je operatívne aktívna a zameriava sa na americké sily, obranná spravodajská agentúra vydá varovnú správu o terorizme. Regionálni a miestni velitelia môžu priradiť rôznu úroveň teroristickej hrozby pre konkrétny personál, jednotky, zariadenia alebo objekty. Tieto úrovne hrozieb informujú pracovníkov DoD o potrebe prijať príslušné preventívne opatrenia.

Úrovne teroristických hrozieb sú definované podľa DIA nasledovne: nízka, mierna, významná a vysoká. Nízka úroveň (Low) je definovaná ak sa nezistila žiadna pôsobiaca teroristická skupina alebo činnosť skupiny nie je nebezpečná. Mierna úroveň (Moderate) je charakterizovaná, ako prítomnosť teroristickej skupiny, avšak nie sú identifikované náznaky a hrozby teroristickej aktivity, ktoré by mohli ohroziť USA alebo operačné prostredie hostiteľskej krajiny, v ktorom USA pôsobia.

Významná úroveň (Significant) poukazuje na prítomnosť teroristickej skupiny, ktorá svojou činnosťou môže spôsobiť závažnú škodu proti USA a to do takej miery, že uprednostňujú útoky spôsobujúce veľké straty na životoch domácich občanov, vojenského personálu alebo obyvateľstva podporujúceho a sympatizujúceho s USA v operačnom prostredí. Teroristické metódy a používané praktiky pri teroristických útokoch sú v danom operačnom prostredí obmedzené na vykonanie ich aktivít, tým sa stáva operačné prostredie menej zraniteľné. Vysoká úroveň (High) predstavuje teroristické skupiny, ktoré sú operatívne aktívne a vyčkávajú na možnosť spôsobiť obrovské, až katastrofické straty na životoch a škody na majetku. Ich metódy a používané praktiky sú v danom operačnom prostredí

použiteľné vo vysokej možnej miere. Prítomnosť DoD je nevyhnutá pre zabezpečenie operačného prostredia proti teroristickým aktérom. (AFDP 3-10, 2019).

1.2 Opatrenia na ochranu síl v pôsobnosti DoD

Velitelia na všetkých úrovniach používajú DIA úrovne hrozieb proti teroristickým útokom a zároveň využívajú nadobudnuté vlastné analýzy hrozieb, ako základ pre vývoj plánov a programov na ochranu síl v rámci svojej zodpovednosti. V súvislosti so stanovenými plánmi spracovávajú a pripravujú opatrenia na ochranu síl (angl. force protection condition – ďalej len FPCON). Opatrenia na ochranu síl sú komplexom špecifických bezpečnostných opatrení vyhlásených veliteľom po zvážení rôznych faktorov vrátane úrovne hrozby, aktuálnych udalostí, sledovaním rôznych podozrivých aktivít, ktoré by mohli zvýšiť hrozbu teroristického útoku v danom operačnom prostredí. Slúžia na ochranu personálu, výzbroje, techniky, zariadení, objektov, kritickej infraštruktúry, ale aj proti strate dôležitých informácií, ktoré by protivník mohol využiť vo svoj prospech.

V rámci opatrení na ochranu síl je vytvorený postup, pomocou ktorého môžu velitelia na všetkých úrovniach velenia zvyšovať alebo znižovať opatrenia na ochranu síl na základe miestnych podmienok, konkrétnych informácií o hrozbách alebo na základe pokynov z vyšších veliteľstiev. Opatrení na ochranu síl je 5 a to opatrenie Normal, Alpha, Bravo, Charlie a Delta. Opatrenia na ochranu síl sú uverejnené a rozpracované v AFDP 3-10, Force Protection, aktualizovanej v novembri 2019 a v AFI 10-245, Air Force Instruction, Operation, Antiterrorism vydané v roku 2015. (AFDP 3-10, 2019., AFI 10-245, 2015).

Opatrenia na ochranu síl Normal (FPCON Normal) popisujú situáciu bez hrozby teroristického útoku alebo činnosti, ktoré majú charakter narušiť bezpečnosť na danom území. Zároveň opatrenia na ochranu síl Normal platia, ak existuje všeobecná globálna hrozba možnej teroristickej činnosti, ale vyžadujú sa iba bežné bezpečnostné opatrenia. Teroristický útok je síce vždy možný, ale najlepšie dostupné spravodajské informácie nenaznačujú pravdepodobný útok. Na prípadné potenciálne narušenie protivníkom sú pripravené zložky civilných policajných síl a preventívne aj bezpečnostné sily. Pri vstupných bránach do vojenských objektov alebo objektov obrannej infraštruktúry je potrebná iba identifikácia osoby napr. identifikačná karta alebo sú využívané rutinné kontroly, ktoré závisia od podmienok daného objektu.

Opatrenia na ochranu síl Alpha (FPCON Alpha) sa vyhlasujú, ak existuje malá alebo všeobecne možná nepredvídateľná hrozba teroristickej činnosti proti personálu alebo narušeniu vojenského objektu, zariadenia. Situácia nenasvedčuje na úplnú implementáciu vyššieho opatrenia na ochranu síl Bravo. Všeobecné opatrenia naznačujú možné násilie, iné okolnosti však nenaznačujú, že je táto hrozba možná alebo cielená práve proti vojenským zariadeniam na danom území. Opatrenia na tejto úrovni musia byť splniteľné okamžite a môžu byť zavedené na neurčitý čas. Velitelia pri vyhlásení opatrení na ochranu síl Alpha informujú personál o možnej hrozbe a vykonáva sa štandardná bezpečnostná

kontrola. Spravidla sa musia osoby pri vstupe do vojenského objektu preukázať dvoma dokladmi totožnosti ako napr. občianskym preukazom a identifikačnou kartou objektu. Môžete očakávať náhodné kontroly vstupujúcich vozidiel do vojenského objektu a zvýšenie úsilia v oblasti prevencie kriminality.

Opatrenia na ochranu síl Bravo (FPCON Bravo) popisujú situáciu pri predvídateľnejšej alebo možnej teroristickej činnosti. Konkrétne spravodajské informácie naznačujú pravdepodobné násilie, nič však nenaznačuje, že je táto činnosť plánovaná a cielená. Opatrenia sú plánované a realizovateľné týždne bez toho, aby narušali činnosť, spôsobovali neprimerané ťažkosti, ovplyvňovali chod vojenského objektu, plánovanú činnosť a spoluprácu s miestnymi orgánmi. Prijaté bezpečnostné opatrenia veliteľmi môžu mať vplyv na činnosť miestnych orgánov činných v trestnom konaní a širokej verejnosti. Na zabránenie teroristickému plánovaniu a činnosti sú potrebné ďalšie preventívne opatrenia. Ďalšie opatrenia môžu mať vplyv na operačné spôsobilosti a vzťahy s miestnymi orgánmi. Pred vstupom do vojenského objektu môžete očakávať väčšiu prítomnosť stráží, prísnejšie kontroly vozidiel, dodávok tovarov a kontroly identifikačných údajov vstupujúcich osôb do objektu.

Opatrenia na ochranu síl Charlie (FPCON Charlie) sú vyhlásené, ak došlo k globálnemu teroristickému útoku, spravodajské služby hlásia informácie o možnej hroziacej teroristickej činnosti alebo pravdepodobnej teroristickej činnosti proti vojenskému personálu a zariadeniam. Môžu existovať dôkazy o plánovaní teroristických útokov alebo informácie z miestnych zdrojov o teroristickej činnosti. Opatrenia Charlie sa implementujú na dlhšie obdobie, ktoré pravdepodobne spôsobia ťažkosti a ovplyvnia bezpečnostné aktivity jednotky a jej personálu. Je posilnená stráž, zvýšená kontrola vstupu vozidiel do objektu, vstup osôb do objektu je prísne kontrolovaná, ktorá si vyžaduje osobitný charakter a komunikačné trasy k vojenským zariadeniam sú obmedzené. Vyžadujú sa prísne ochranné opatrenia, ale vojenské inštitúcie, zariadenia musia pokračovať v realizácii plánovanej činnosti.

Opatrenia na ochranu síl Delta (FPCON Delta) obsahujú najprísnejší možný charakter pri teroristickej činnosti. Opatrenia na ochranu síl Delta boli priamo aplikované po útokoch z 11. septembra 2001, keď boli vyhlásené všetkým vojenským inštitúciám a zariadeniam. Zaviedli sa najprísnejšie opatrenia na ochranu personálu a vojenských objektov.

Opatrenia Delta sú vyhlasované, ak sa prijali spravodajské informácie o bezprostrednom teroristickom útoku, bezprostredne hrozí teroristická činnosť alebo došlo k teroristickému útoku na konkrétnom mieste alebo v jeho okolí. Zvyčajne sa deklaruje, ako lokalizované varovanie a vyskytuje sa iba v oblastiach, ktoré sú najzraniteľnejšie alebo je bezprostredný výskyt napadnutia teroristickou skupinou. Velitelia implementujú opatrenia na najvyššiu možnú úroveň až do stavu pohotovosti a sú povinní vykonať bezpečnostné opatrenia najširšieho rozsahu. Opatrenia na ochranu síl Delta môžu spôsobiť zdržanie alebo zrušenie realizácie plánovanej činnosti vojenského objektu alebo zariadenia, ktoré môže narušiť denné pracovné rutiny.

Hlavným význačným rozdielom medzi opatreniami na ochranu síl Charlie a Delta je, že opatrenia Delta poukazujú na konkrétnu bezprostrednú teroristickú hrozbu alebo činnosť, ktorá už aj nastala, zatiaľ čo opatrenia Charlie majú charakter bez vykonanej cielenej podstaty teroristickej aktivity. Plánovaná činnosť vojenských inštitúcií pri opatreniach Charlie je možné udržiavať aj niekoľko týždňov, zatiaľ čo pri opatreniach Delta sa dá všeobecne udržať iba niekoľko dní.

Ťažiskom v boji proti teroristickej aktivite v kritickej oblasti je podmienená vykonávaním náhodných kontrol, hliadok a iných ochranných bezpečnostných opatrení tak, aby bola zabezpečená najvyššia ochrana vojenského personálu a obyvateľstva v danej oblasti. Kontrolná činnosť musí byť vykonávaná náhodne tak, aby netrvala viac ako dva dni po sebe. Vykonávajú sa kontroly osôb na kritických miestach, kontroly vozidiel na hlavných komunikačných trasách a následne je táto činnosť zmenená na vykonávanie výhradne sledovacích hliadok tak, aby nebola činnosť predvídateľná a zároveň meniac sa na denných fázach operačnej činnosti.

Vyhlásením opatrení na ochranu síl vo vojenskom zariadení alebo vojenskom objekte je zároveň možné nariadiť ďalšie bezpečnostné opatrenia nad rámec tých, ktoré sú uvedené pre dané opatrenia na ochranu síl. Spravidla na zabezpečenie ďalšej zraniteľnosti a ochrany objektu sa používajú ďalšie bezpečnostné opatrenia, ako opatrenia vzdušnej hrozby s hrozbou leteckého útoku alebo hrozieb proti balistickým raketám. Ďalej to sú opatrenia radiačnej, chemickej, biologickej ochrany s možnými hrozbami úniku priemyselných škodlivín alebo až použitia zbraní hromadného ničenia. V rámci vzniknutej teroristickej činnosti sa vytvára tím ochrany síl, ktorý na základe vzniknutých udalostí kontroluje dodržiavanie vyhlásených opatrení a vytvára riešenia bezpečnosti pre všetky kritické zariadenia. Analyzuje bezpečnostné hrozby, riziká ale hlavne identifikuje zraniteľné miesta a jeho okolie, ktoré sú považované za najkritickejšie s implementovaním postupov na zmiernenie nebezpečenstva. Vytvára sa zoznam možných rizík nevyhnutný na vykonávanie analýz, hodnotení a riešení zraniteľnosti kritických oblastí a zdrojov v rámci ochrany síl. (FM 3.37.2, 2011).

2 OPATRENIA NA OCHRANU SÍL V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

2.1 Stupne teroristického ohrozenia v SR

V USA má DIA zdefinované úrovne teroristickej hrozby podobne, ako v SR má Ministerstvo vnútra SR definované štyri stupne teroristického ohrozenia, ktoré vyplývajú z aktuálnej bezpečnostnej situácie, hrozby a charakterizujú mieru nebezpečenstva vykonania trestného činu terorizmu. Následne je vyjadrená rizikom teroristického ohrozenia. Zmena stupňa teroristického ohrozenia sa vyhlasuje na základe rozhodnutia ministra vnútra SR. Charakteristika stupňov teroristického ohrozenia je nasledovná. Prvý stupeň (nízky) je základným stupňom teroristického ohrozenia, ktorý je vyhlásený v prípade, ak nie sú žiadne informácie o teroristickom ohrození zo zahraničia cielenom voči SR, jej občanom alebo jej

záujmom.

Prvý stupeň sa vyhlasuje aj pri všeobecnom ohrození spáchania trestného činu terorizmu v niektorom zo štátov EÚ alebo NATO, ktorá je však mimo územia Slovenska a nemá s ním súvislosť. Druhý stupeň sa vyhlasuje pri zvýšenom stupni ohrozenia, a to v prípade, ak v niektorom z členských štátov EÚ alebo NATO došlo k aktivite alebo bol spáchaný trestný čin terorizmu a prepojenia činnosti sú späté so SR, jeho občanmi alebo jeho záujmami.

Od 23. augusta 2017 platí na Slovensku zvýšený druhý stupeň teroristického ohrozenia, ktorý je úzko spätý s možným spáchaním teroristického trestného činu na území Slovenska. Ten je síce málo pravdepodobný, ale nie je ho možné vylúčiť. Policajný zbor SR má pri tomto stupni určený postup, ktorý sa skladá z troch nasledovných krokov „Uteč, Skry sa, Zavolaj“.

Tretí stupeň teroristického ohrozenia sa považuje za vysoký stupeň ohrozenia, ktorý sa vyhlasuje pri zvýšenom ohrození vyplývajúci z vývoja bezpečnostnej situácie. Bezpečnostná situácia môže mať, prípadne má charakter pôsobenia na SR alebo boli zistené spravodajské informácie o teroristickej aktivite v priamej súvislosti so SR. Najkritickejší štvrtý stupeň teroristického ohrozenia platí pri bezprostrednej alebo reálnej uskutočnenej hrozbe vykonania trestného činu terorizmu na území Slovenska alebo voči susediacej krajine, jej občanom alebo jej záujmom. (MO SR, 2017).

Bezpečnostné prostredie SR je z pohľadu teroristickej aktivity relatívne stabilizované bez bezprostredných rizík a hrozieb. Neboli zaznamenané aktivity smerujúce k príprave teroristického útoku na území Slovenska, a ani aktivity smerujúce k využitiu jeho územia na uskutočnenie aktu terorizmu v zahraničí.

2.2 Opatrenia na ochranu síl v podmienkach SR

V závislosti od vzniknutej bezpečnostnej situácie, uvedeného vyhláseného stupňa teroristického ohrozenia alebo bezprostrednej hrozby sa vo vojenských objektoch OS SR vyhlasujú a plnia opatrenia na ochranu síl Alpha, Bravo, Charlie alebo Delta. Opatrenia na ochranu síl sa v OS SR vyhlasujú alebo zrušujú na základe nariadenia ministra obrany alebo rozkazu náčelníka Generálneho štábu OS SR, ktorý o tom neodkladne informuje ministra obrany. Ďalej na rozkaz nadriadeného veliteľa (veliteľa útvaru), ktorý o tom neodkladne informuje nadriadeného veliteľa.

Opatrenia na ochranu síl z hľadiska vykonávaných úloh sú zoradené od vyhlásenia najnižšieho opatrenia (Alpha) po najvyššie opatrenie (Delta). Definície opatrení na ochranu síl sú rozpracované v Smernici Ministerstva obrany SR č.1/2016 o príprave na plnenie úloh pri mimoriadnej udalosti a v čase výnimočného stavu a núdzového stavu v znení ďalších doplnení, príloha č.11. (MO SR, 2016).

Je potrebné poznamenať a poukázať na rozdiel medzi systémom DoD a OS SR, pričom OS SR na rozdiel od DoD nepoužíva opatrenie na ochranu síl Normal a priamo ho implementuje do opatrení na ochranu síl Alpha s tým, že nepoužíva termín bez hrozby teroristického útoku. Opatrenia na ochranu síl sú definované v pôsobnosti MO SR a OS SR.

Opatrenia na ochranu síl Alpha sú súhrnom opatrení vykonávaných pri všeobecnej hrozbe možného teroristického útoku v niektorom členskom štáte EÚ alebo NATO, prípadne hrozba alebo útok je mimo územia SR a nemá súvislosť so SR. Dostupné spravodajské informácie o možných alebo vzniknutých bezpečnostných hrozbách nie sú závažné, aby bolo potrebné zvýšiť opatrenia na ochranu síl Bravo. Prijaté úlohy majú preventívny charakter, musia byť aplikovateľné na neurčitý čas a spravidla nemajú vplyv na plánovanú činnosť. V OS SR sa od 1. októbra 2016 zaviedli opatrenia na ochranu síl Alpha ako trvale platné v stave bezpečnosti.

Vo vojenskom objekte sa plnia opatrenia Alpha v stave bezpečnosti podľa zásad stanovených v interných smerniciach OS SR a v plánoch vojenského objektu, ktoré schvaľuje veliteľ objektu. Opatrenia na ochranu síl Alpha majú preventívny a všeobecný charakter, v ktorom sa vykonávajú elementárne kontroly vstupov osôb a vozidiel s predložením preukazu totožnosti alebo identifikačnej karty do vojenského objektu. Základné opatrenia ochrany síl majú prísne pravidlo zákazu vnášať do objektu akékoľvek zbrane, muníciu, alkohol, drogy a ďalší nepovolený materiál.

Dodržiavané sú hlavne zásady a opatrenia fyzickej a objektovej bezpečnosti, ktoré sú nastavené v súlade s prioritou bezpečnosti objektu a podľa Vyhlášky č. 336/2004 Z. z. Národného bezpečnostného úradu o fyzickej bezpečnosti a objektovej bezpečnosti. Vojenské objekty s vyššou prioritou bezpečnosti musia mať nainštalovaný kamerový systém, prípadne elektronický zabezpečovací systém, pri ktorom využívajú mechanické zábranné prostriedky a technické zabezpečovacie prostriedky. Tieto prostriedky a systémy sa využívajú na kontrolu zabezpečenia stavu oplotenia, stavu okien, stavu vstupov, vstupných brán do objektu, skladov alebo hangárov.

Opatrenia na ochranu síl Alpha sú plnené spravidla, ako preventívne opatrenia pre zabezpečenie činnosti objektu a zároveň eliminujú základné riziká pri neželaných možných incidentoch pôsobiacich na objekt v stave bezpečnosti.

Opatrenia na ochranu síl Bravo sú vykonávané pri narastajúcej a ľahšie predvídateľnej hrozbe teroristického útoku v niektorom členskom štáte EÚ alebo NATO. Ak na SR pôsobia súvislosti alebo vplyv teroristického útoku, pričom teroristický útok voči SR je málo pravdepodobný, avšak nemožno ho celkom vylúčiť. Prijaté úlohy majú sprísnený preventívny charakter s cieľom zintenzívniť úroveň ochrany síl, prostriedkov a vojenských objektov. Tieto opatrenia musia byť použiteľné a udržateľné na obdobie niekoľkých týždňov bez výrazných zmien v plánovanej činnosti.

Opatrenia na ochranu síl Bravo sa vo vojenskom objekte plnia pri zvýšenej možnej hrozbe pôsobiacej na SR, prípadne v priestore, v ktorej sa vojenský objekt nachádza. Prvé základné opatrenie pri plnení opatrení na ochranu síl Bravo je pokračovanie v plnení opatrení na ochranu síl Alpha s aktiváciou pohotovostnej časti vojenského objektu s pohotovosťou dostavenia sa na pracovisko v pracovnej dobe do 60 minút a mimo pracovnej dobe do 180 minút. Pohotovostná časť¹ po dostavení sa na pracovisko začína plniť opatrenia a úlohy podľa interných plánov.

O zavedených opatreniach sa informujú príslušníci objektu pre plnenie spektra úloh, ktoré im vyplývajú z funkcie na ktorú sú predurčení. Zvyšuje sa kontrola vstupov do vojenského objektu. Vykonávajú sa vizuálne kontroly obsahu vnášanej batožiny, vizuálne kontroly podvozku vozidiel vstupujúcich do objektu a zvýšená pozornosť sa venuje podozrivým poštovým zásielkam vnášané do objektu. Sprísňujú sa opatrenia zabezpečenia a kontroly uzamykania skladov, muničných skladov, hangárov a budov. Vytvárajú sa podmienky pre realizáciu opatrení radiačnej, chemickej a biologickej ochrany a precvičujú sa jednotlivé činnosti jednotiek ako skúška masiek na tesnosť alebo varovné signály podľa interných plánov. Sústreďuje sa pozornosť na osoby so zvýšeným záujmom o zbrane, muníciu, výbušniny a chemický materiál nachádzajúci sa v objekte.

Na základe vzniknutej situácie sa na operačnom a strategickom stupni OS SR prijímajú a vykonávajú opatrenia podľa interných plánov, predpisov a začínajú sa vytvárať a plniť rozkazy pre ďalšiu plánovanú činnosť.

Opatrenia na ochranu síl Bravo sú preventívne stupňujúce opatrenia pri zvýšenej, narastajúcej alebo ľahšie predvídateľnej hrozbe teroristického útoku. Opatrenia sú prípravou na plnenie opatrení na ochranu síl Charlie.

Opatrenia na ochranu síl Charlie sú súhrnom opatrení vykonávaných pri spáchaní teroristického útoku v niektorom členskom štáte EÚ alebo NATO, pričom je vysoká pravdepodobnosť teroristického útoku na území SR alebo pravdepodobnosť teroristického útoku voči SR. Hrozba vyplýva zo subjektov pôsobiacich na území SR alebo zo zahraničia. Cieľom je zvýšiť úroveň ochrany síl, prostriedkov a vojenských objektov v prípade vystupňovania hrozby teroristického útoku. Okrem úloh preventívneho charakteru sa prijímajú aj opatrenia podľa vzniknutej formy teroristického útoku. Ich použitie výrazne ovplyvní plánovanú činnosť.

Opatrenia na ochranu síl Charlie sa vo vojenskom objekte plnia po prijatí rozkazu na zaradenie síl a prostriedkov do skupín². Po zaradení do skupín sú aktivované pohotovostné jednotky a skupiny ochrany, ktorým sú vydané zbrane, munícia do ručných

¹ Pohotovostná časť je výkonný orgán veliteľa útvaru na velenie a riadenie útvaru v služobnom čase, v čase mimo službu, v stave bezpečnosti, pri uvádzaní do pohotovosti, bojovej pohotovosti, opatrení na ochranu síl a pri riešení krízovej situácie alebo mimoriadnej udalosti. (GŠ OS SR, 2020).

² Zaradenie síl a prostriedkov do skupín je proces určovania osôb na funkciu v skupine, na ktorú je daná osoba predurčená a pripravovaná. Spolu so zaradením sa nariaďuje služobná pohotovosť a určí sa časová norma dostavenia sa na pracovisko. (GŠ OS SR, 2020).

zbraní a materiál na osobné používanie pre zvýšenie ich osobnej ochrany ako napr. prilba a nosný modulárny systém. Sily a prostriedky plnia činnosť ochrany vojenského objektu ako zosilnenie stráženia vstupov do objektu fyzickou prítomnosťou. Je zvýšené zabezpečenie kontroly osôb, kontroly vnášanej batožiny a vizuálnej kontroly batožinového (nákladného) priestoru, kabíny a podvozku vozidiel vstupujúcich do objektov. V závislosti na dostupnosti technických prostriedkov stráženia sa organizuje hliadkovanie a pozorovanie vo vnútri objektu. Ďalšie plnené opatrenia spojené s ochranou objektu sú inštalovanie rámp a mechanických zábran na nútené spomalenie alebo zastavenie vozidiel v priestore vstupu do objektu. V priestore objektu sa rozmiestňujú rôzne zátarasy a prekážky, ktoré obmedzia pohyb na komunikáciách v priestoroch objektu a zavedie sa ochrana zraniteľných miest v objekte.

Na prístupových trasách k objektu sa zriaďujú kontrolné prepúšťacie miesta pre osoby a vozidlá, ktoré pôsobia odstrašujúcim ale aj ochranným charakterom. V neposlednom rade sa vykonáva súčinnosť s miestnymi orgánmi štátnej správy a samosprávy, vojenskou políciou s cieľom koordinovať prijaté opatrenia na elimináciu hrozieb. Táto súčinnosť sa vykonáva v závislosti od infraštruktúry a vystavanej komunikácie v objekte. Vo väčších objektoch, ako letecké základne sú opatrenia na ochranu síl nevyhnutné a potrebné pre ochranu svojich jednotiek, výzbroje, techniky, materiálu, technických prostriedkov a predovšetkým pre pokračovanie v plnení úloh, na ktorý je základňa, vojenský objekt predurčený.

Opatrenia na ochranu síl Delta sú súhrnnom opatrení vykonávaných pri reálnej hrozbe vykonania teroristického útoku, pri bezprostrednom alebo uskutočnenom teroristickom útoku alebo činnosti v členských krajinách NATO, v krajinách EÚ alebo na území SR proti určitému objektu alebo osobe. Tieto opatrenia výrazne ovplyvnia plánovanú činnosť. Opatrenia na ochranu Delta sa vo vojenskom objekte plnia po splnení opatrení na ochranu síl Charlie.

Opatrenia obsahujú najprísnejší možný charakter, pričom sa zabezpečuje zvýšená kontrola cestných a peších komunikácií priľahlých k objektu v závislosti od lokálnych možností odkloniť dopravu a usmerniť pohyb civilných osôb. Činnosť sa vykonáva v súčinnosti s orgánmi štátnej správy, samosprávy a vojenskou políciou. Informujú sa miestne orgány štátnej správy a samosprávy o prijatých opatreniach, ktoré predstavujú obmedzenie pre civilné obyvateľstvo. Preverujú sa evakuačné zariadenia na opustenie vojenského objektu pri bezprostrednej hrozbe objektu s nasledovnou činnosťou podľa interných plánov objektu.

ZÁVER

Po vstupe SR do NATO boli zavedené zmeny, definované nové požiadavky, ale aj podmienky vnímania vnútorného bezpečnostného prostredia a vznikajúcich nových globálnych hrozieb. Modernizácia Ozbroyených síl SR a aktivity na medzinárodnej scéne sa odzrkadlili aj na prijatí nových strategických plánov z čoho vznikli nové zákony, smernice, predpisy a operačné plány. Funkčný bezpečnostný systém predstavuje nástroj pre účinné zvládnutie krízových situácií vojenského i nevojenského charakteru – terorizmus. Zaisťuje i prevenciu a prípravu na možné krízové situácie a ich včasnú identifikáciu a varovanie. Implementáciou účinných operačných postupov zo zahraničných mierových misí do ozbrojených síl SR sme pristúpili k spracovaniu postupov pre efektívnejšie riešenie stavu bezpečnosti.

Z uvedenej problematiky môžeme zhodnotiť ochranu síl proti teroristickým hrozbám v USA, ako aj v SR z dvoch aspektov. Prvým aspektom sú úrovne teroristických hrozieb podľa DIA, ktorá pôsobí po celom svete a využíva najmodernejšie dostupné prostriedky spravodajských služieb na získavanie informácií o teroristických hrozbách. Na základe dostupných informácií ich vyhodnocuje a rozdeľuje do štyroch úrovní podľa závažnosti hrozby a implementuje nevyhnutné opatrenia. Obdobné rozdelenie a vyhodnotenie je aj v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR s rozdielom, že zber spravodajských informácií vychádza aj zo spravodajských dát DIA. Môžeme skonštatovať štruktúru úrovní teroristických hrozieb s podobne formulovanými definíciami, charakterizáciou a s rovnakou podstatou vyhodnotenia spravodajských informácií.

Druhým aspektom sú opatrenia na ochranu síl, ktoré sme prevzali z USA a implementovali do OS SR ako opatrenia pre zabezpečenie vojenských objektov. Z uvedeného porovnania medzi FPCONs v USA a opatrení na ochranu síl v SR môžeme vyhodnotiť definície opatrení na ochranu síl, ako podobne charakterizované s podobne plnenými úlohami pri vyhlásení konkrétneho opatrenia na ochranu síl. V rámci porovnania opatrení na ochranu síl medzi USA a SR narážame na rozdiel v neimplementovaní opatrenia na ochranu síl Normal, pričom tieto opatrenia sú priamo implementované v rámci SR do opatrení na ochranu síl Alpha. Na základe tohto rozdielu sa v SR nepoužíva termín bez hrozby teroristického útoku, tak ako sa používa v USA pri opatreniach na ochranu síl Normal.

Opatrenia na ochranu síl Alpha, Bravo a Charlie v SR môžeme podobne prirovnať k FPCONs v USA. Opatrenia na ochranu síl Delta v USA aj v SR, taktiež reflektujú na najkritickejšie možné teroristického hrozby alebo činnosti na danom území. Zabezpečujú sa najprísnejšie kontroly, policajný a vojenský personál je vybavený materiálom s najvyššou možnou ochranou jednotlivca. Využívajú sa vojenské, policajné prostriedky a technika na zabezpečenie činnosti a ochrany vojenských objektov s prioritou ochrany vojenského personálu a civilného obyvateľstva na najvyššiu možnú mieru bezpečnosti.

V uvedenom príspevku sme sa opierali o zahraničnú publikáciu v pôsobnosti DoD ako aj o smernice v pôsobnosti MO SR a OS SR. Môžeme konštatovať, že publikácia DoD

v súvislosti s opatreniami na ochranu síl bola implementovaná do smerníc MO SR a OS SR s čiastočnou korekciou a zároveň upravená na podmienky a požiadavky MO SR a OS SR.

Na základe vydaných smerníc sa pri reálnej hrozbe teroristického útoku v OS SR vyhlasujú a plnia opatrenia na ochranu síl. Zároveň opatrenia na ochranu síl sú precvičované príslušníkmi OS SR na čiastkových a komplexných nácvikoch pri uvádzaní do pohotovosti, bojovej pohotovosti a pri plnení opatrení na ochranu síl tak, aby v čo najkratšom čase zabezpečili ochranu vojenských zariadení a objektov.

V závislosti od vzniknutej bezpečnostnej situácie, teroristickej hrozby alebo teroristickej činnosti, pôsobením vonkajších alebo vnútorných rizík na bezpečnosť krajiny, dané územie alebo vojenský objekt sú vyhodnocované podľa úrovni teroristických hrozieb a zároveň plnené prostredníctvom opatrení na ochranu síl.

Včasné a hodnoverné spravodajské informácie o možnej teroristickej hrozbe alebo akejkoľvek teroristickej činnosti s implementovaním opatrení na ochranu síl vedie k zabezpečeniu bezpečnosti personálu, výzbroje, techniky, zdrojov, zariadení, objektov a dôležitých informácií. Takto nastavená úroveň bezpečnosti preukazuje vyspelú krajinu 21. storočia s modernými ozbrojenými zložkami.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

AFDP 3-10. 2019. Force Protection. Washington: Department of The Air Force. 2019. 41 s. [online]. [cit.2021-3-7]. Dostupné na internete:

<<https://www.doctrine.af.mil/Doctrine-Publications/AFDP-3-10-Force-Protection/>>

AFI 10-245. 2015. Air Force Instruction, Operation, Antiterrorism. Washington: Department of The Air Force. 2015. 85 s. [online]. [cit.2021-1-4]. Dostupné na internete: <<https://fas.org/irp/doddir/usaf/afi10-245.pdf>>

DoD. 2019. U.S. Department of Defence. Organization and Management Department of Defence. Resource Guide v3.2 Washington. 2019. 168 s. [online]. [cit.2021-1-21]. Dostupné na internete:<fas.org/irp/agency/dod/org-man.pdf>

FM 3.37.2. 2011. Antiterrorism. Washington: Headquarters, Department of The Army. 2011. 176 s. [online]. [cit.2021-1-10]. Dostupné na internete: <<https://fas.org/irp/doddir/army/fm3-37-2.pdf>>

GŠ OS SR. 2020. Smernica o činnosti ozbrojených síl pri mimoriadnej udalosti, v čase výnimočného stavu, núdzového stavu, vojny a vojnového stavu (revízia 1), časť A. Bratislava: Generálny Štáb OS SR, 2020. 93 s.

MO SR. 2016. Smernica Ministerstva obrany SR č.1/2016 o príprave na plnenie úloh pri mimoriadnej udalosti a v čase výnimočného stavu a núdzového stavu v znení ďalších doplnení, príloha č.11. Bratislava: Ministerstvo obrany SR, 2016. 33 s.

MO SR. 2017. Smernica vlády Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovuje spôsob vyrozumenia o vypovedaní vojny, o vyhlásení vojnového stavu, výnimočného stavu, núdzového stavu, mimoriadnej situácie alebo stupňa teroristického ohrozenia na území Slovenskej republiky. Schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 572 z 13. decembra 2017. Bratislava: Ministerstvo obrany SR, 2017.

ŠIMÁK Ladislav a kolektív. 2006. Terminologický slovník krízového riadenia. Žilina: Fakulta Špeciálneho inžinierstva Žilinská univerzita, Schválená uznesením Vlády Slovenskej republiky č.523, 2006. 44 s. ISBN 80-88829-75-5.

Vyhláška č. 336/2004 Z. z. Národného bezpečnostného úradu o fyzickej bezpečnosti a objektivej bezpečnosti

kpt. Ing. Martin BAKIČ

Doktorand katedry bezpečnosti a obrany
Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika,
Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš,
0960 464 323
mattibak@gmail.com